नेपाली मिडियामा एआईको प्रयोग र आचार संहिता

जीवन भण्डारी, एआई अध्यता तथा अभ्यासकर्ता

NotebookLM

डाटा ड्यासबोर्ड: अध्ययनको आधार

The Transparent
Editorial Room

२,०००+

पत्रकार, सञ्चारकर्मी र विद्यार्थीसँग प्रत्यक्ष संवाद।

३०

काठमाडौंका अग्रणी सञ्चारमाध्यममा सर्वेक्षण तथा प्रत्यक्ष अवलोकन।

७

प्रदेशहरूमा देशव्यापी एआई अभिमुखीकरण र क्षमता अभिवृद्धि कार्यक्रम।

निष्कर्ष: विश्वव्यापी मिडिया (AP, BBC, Reuters) ले अपनाएको एआई लहर नेपालमा तीव्र गतिमा प्रवेश गरिसकेको छ।

NotebookLM

पत्रकारिताका ४ चरणमै एआईको हस्तक्षेप

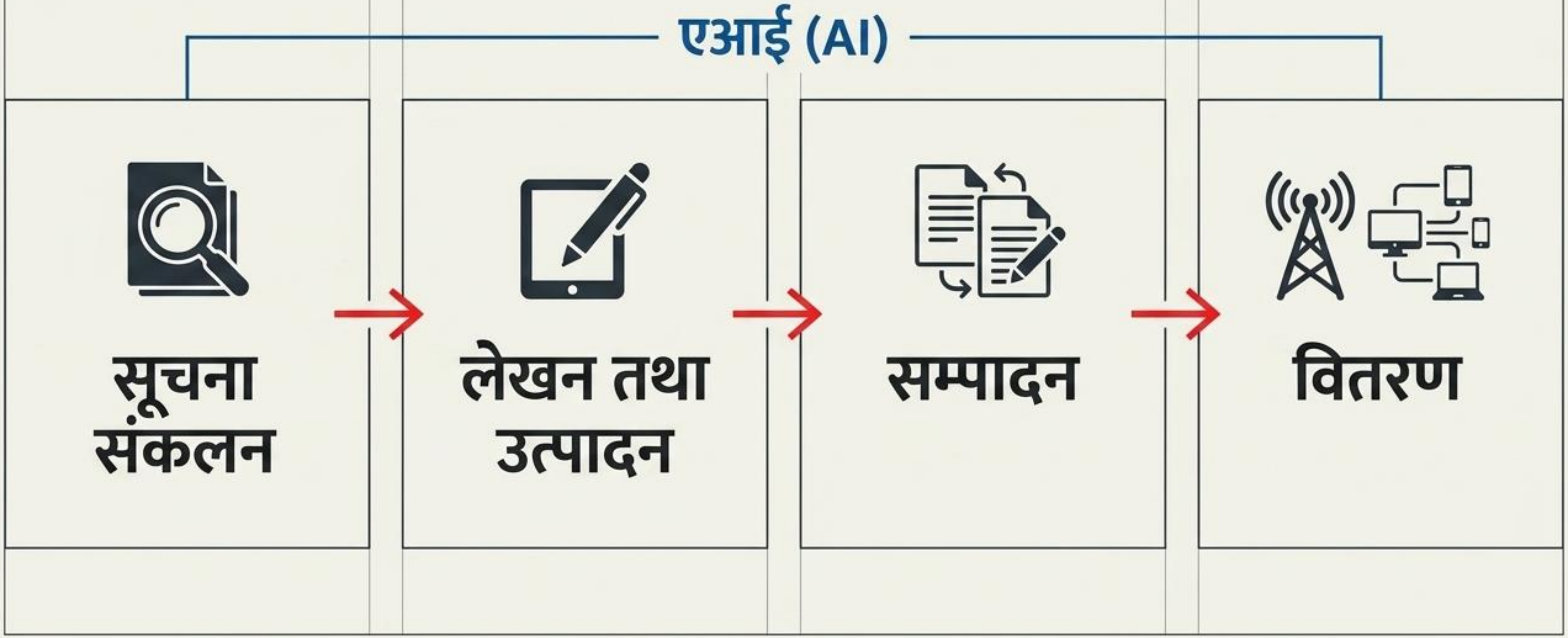

NotebookLM

चरण १: अनुसन्धान र सूचना संकलनमा नयाँ गति

विषयबस्तु खोजि र थप जानकारी

दस्तावेज विश्लेषण र प्रतिवेदन सारांश

डेटा वर्गीकरण

अन्तर्वार्ता ट्रान्सक्रिप्सन

प्रमुख टुलहरू (Key Tools): ChatGPT | Gemini | NotebookLM | Otter AI | Perplexity AI

NotebookLM

चरण २ (अक्षर): समाचार लेखन र सम्पादनमा एआई

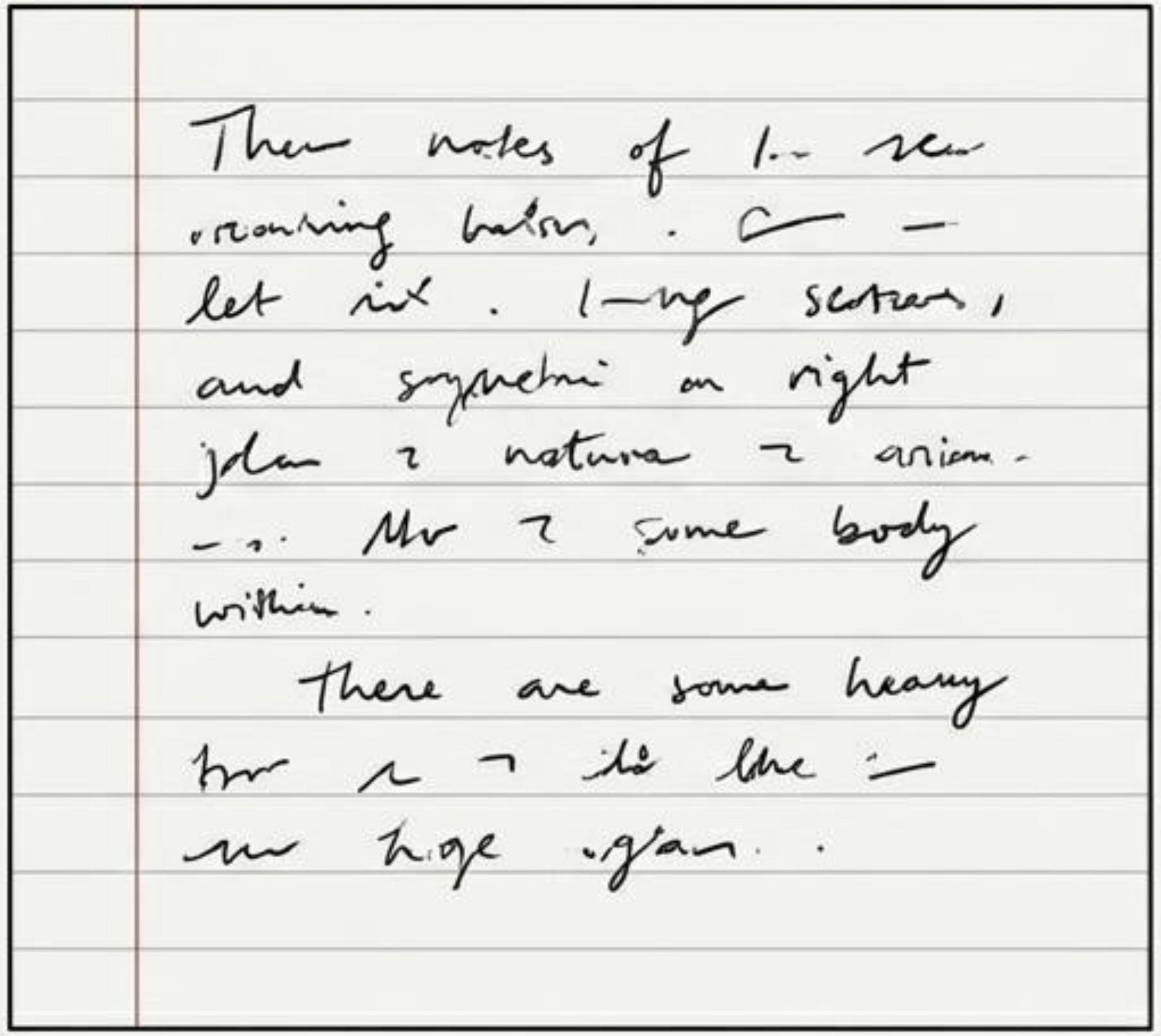

- पहिलो ड्राफ्ट र शीर्षक निर्माण
- भाषाशुद्धि र प्रेस विज्ञप्ति रूपान्तरण
- लामो समाचारको सार
- नेपाली ⇄ अंग्रेजी अनुवाद
- Speech-to-Text (अनलाइन समाचार अडियोमा)

Key Tools: ChatGPT, Gemini, Google AI Studio, Elevenlabs, Notebooklm

NotebookLM

चरण २ (अडियो): रेडियोमा ऐतिहासिक पाइला

२०२५ अप्रिल ३० - Nepali Radio Network द्वारा नेपालकै पहिलो एआई अडियो पोडकास्ट प्रसारण।

स्क्रिप्ट लेखन	समाचार सम्पादन	शुद्धाशुद्धि मिलाउन	पोडकास्ट संरचना	Speech-to-Text

प्रमुख टुल: ElevenLabs, NotebookLM, Adobe Podcast

NotebookLM

चरण २ (भिडियो र तस्बिर): दृश्यमा कृत्रिम बुद्धिमत्ता

विशेष: AI Anchor - Samay TV (Feb 7, 2023)

April 20, 2026 – Interview with AI by Vijaya Kumar

- भिडियो स्क्रिप्ट, क्लिप र थम्बनेल
- Social Media Caption र AI Voice narration
- समाचार कार्ड, कोट कार्ड र समाचार सारांश
- Infographic र Illustration (Design)

प्रमुख टुल: Canva AI, Gemini, CapCut, Elevenlabs, Google AI Studio, Adobe Express AI, Adobe Firefly

NotebookLM

पत्रकारिताका प्रमुख काम र लोकप्रिय एआई टुलहरू

समाचार लेखन	ChatGPT, Gemini, Claude
अनुवाद	ChatGPT, Gemini, Google Translate
भिडियो स्क्रिप्ट	ChatGPT, Gemini
Subtitle	CapCut, Whisper
Thumbnail	Canva AI
Voice-over	ElevenLabs
Podcast	NotebookLM, ElevenLabs
तथ्य खोज	Perplexity, Gemini
ट्रान्सक्रिप्सन	Otter, Whisper
ग्राफिक्स	Canva AI, Firefly

NotebookLM

एआई प्रयोगको भौगोलिक र प्राविधिक खाडल

भूगोल (Geography)	
काठमाडौं उच्च प्रयोग, नयाँ टुलहरूमा पहुँच।	**काठमाडौं बाहिर** न्यून प्रयोग, प्राविधिक तालिमको अभाव।
माध्यम (Medium)	
डिजिटल मिडिया तीव्र रूपमा एआई अपनाइरहेका (अनलाइन, युट्युब)।	**परम्परागत मिडिया** सुस्त गतिमा अपनाउँदै गरेका (प्रिन्ट, परम्परागत टिभी)।

NotebookLM

एआईको अँध्यारो पाटो र बढ्दा चुनौतीहरू

- Deepfake भिडियो र नक्कली अडियो
- भ्रामक तस्बिर र तथ्यहीन समाचार
- कपीराइट (प्रतिलिपि अधिकार) उल्लङ्घन
- रोजगारसम्बन्धी गम्भीर चिन्ता

NotebookLM

आगामी २-३ वर्षको सम्भावना (Future Horizons)

एआई समाचार वाचक
पूर्ण रूपमा स्वचालित भर्चुअल न्युजकास्टरहरू।

निजीकृत न्युज फिड
पाठकको रुचिअनुसार एआईले क्युरेट गरेको समाचार।

फ्याक्ट-चेकिङ असिस्टेन्ट
रियल-टाइम तथ्य जाँच गर्ने प्रणाली।

हाइपरलोकल पत्रकारिता
स्वचालित चुनावी डेटा विश्लेषण र वित्तीय रिपोर्टिङ।

यो भविष्य रोक्न सकिँदैन; यसलाई सुरक्षित र विश्वसनीय बनाउन आजैदेखि नीतिगत तयारी अनिवार्य छ।

NotebookLM

चुनौतीको समाधान: आचार संहिताको सुरुवात

२०८१ फाल्गुण १

प्रोनाहर

नेपाली रेडियो नेटवर्क

नेपाली मिडियामा पहिलो पटक एआई नीति जारी

२०८२ साउन ५

अनलाइन टिभी पत्रकार संघ

अनलाइन टिभी एआई आचार संहिता जारी

NotebookLM

आचार संहिताको मूल मर्म: मानव-केन्द्रित अभ्यास

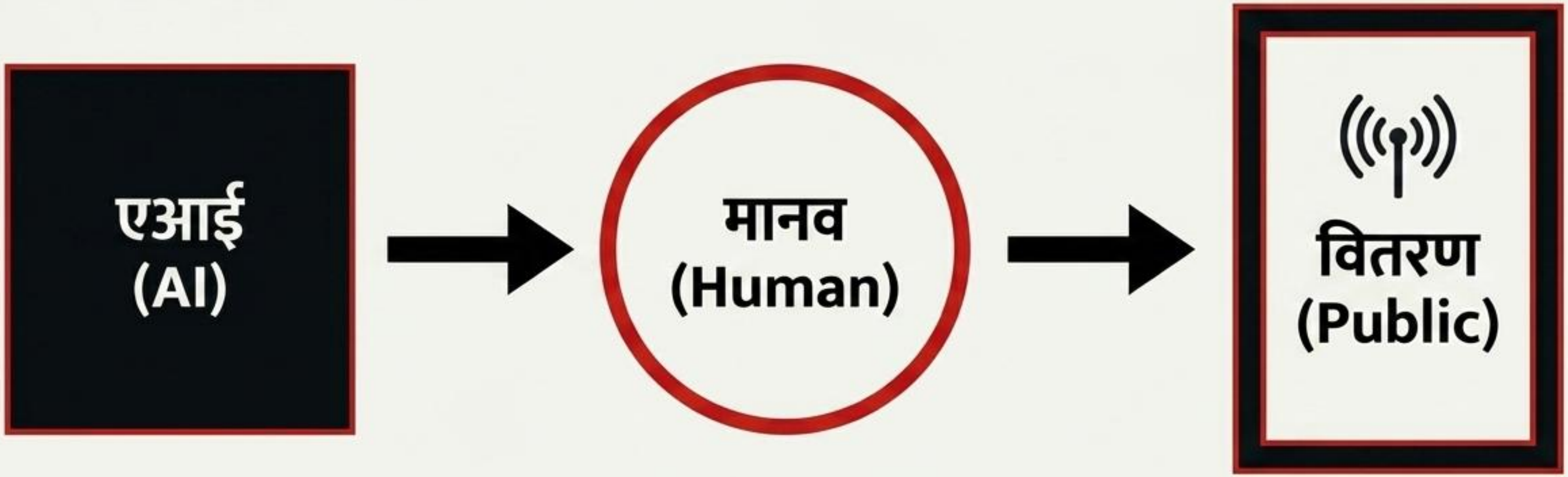

एआई सहयोगी माध्यम मात्र
(सहायकको रुपमा)

अन्तिम निर्णयकर्ता मानव
पुनः परीक्षणपछि मात्रै सामग्री प्रयोग

मानव शक्तिलाई
विस्थापित नहुनेतर्फ ध्यान

NotebookLM

मिडियाको विश्वसनीवता जोगाउने ३ खम्बा

पारदर्शिता

एआई प्रयोग भएको जानकारी गराउने र संकेत उल्लेख गर्ने।

जवाफदेहिता

एआईको प्रयोगबाट गल्ती भएमा सञ्चारमाध्यम र पदाधिकारीले पूर्ण जिम्मेवारी लिने।

प्रतिलिपि अधिकार

तथ्य र सिर्जनाहरूको प्रतिलिपि अधिकार ख्याल ख्याल गर्ने र आवश्यक अनुमति लिने।

NotebookLM

एआईको जिम्मेवार प्रयोगका लागि हाम्रो प्रतिबद्धता

1. पूर्ण निर्भरता नराखी सहायक मात्र मान्ने।
2. अन्तिम निर्णयकर्ता मानव नै हुने।
3. उत्पादित सामग्रीको पूर्ण जिम्मेवारी लिने।
4. एआई श्रोत अनिवार्य खुलाउने।
5. भ्रम र अश्लिलता फैलाउन दुरुपयोग नगर्ने।
6. रोजगारी, सृजनात्मकता र सत्यता नमास्ने।
7. एक-आपसमा ज्ञान र सिप आदान-प्रदान गर्ने।
8. नियामक निकायबाट तत्काल एआई आचारसंहिता माग गर्ने।
9. अन्य क्षेत्रका सरकारलाई सही प्रयोगका लागि पैरवी गर्ने।
10. एआई साक्षरता र सचेतना विस्तारमा ध्यानाकर्षण गराउने।

NotebookLM

निष्कर्ष: तीन तहको साझा जिम्मेवारी

हाल अधिकांश मिडियामा अलिखित मापदण्ड मात्र छ। लिखित आचारसंहिता बिना दुरुपयोग बढ्छ।

नीति निर्माण र अनुगमन

सम्पादकीय नीति र जिम्मेवारी

दैनिक अभ्यास र स्व-नियमन

अतः तिनै तहबाट आजैदेखि आचार संहिताको अभ्यास गरौं।

NotebookLM

निष्कर्ष: प्रविधि नयाँ, तर पत्रकारिताको मर्म उही

"पत्रकारहरू पूर्ण रूपमा एआईमा निर्भर हुनु हुँदैन। एआई एक शक्तिशाली सहायक हो, तर विश्वसनीवता, सत्यता, र मानवीयता पत्रकारिताको प्राण हो।"

प्रेस काउन्सिल र सरकार: राष्ट्रिय स्तरको एआई आचारसंहिता तत्काल जारी गर्नुपर्ने।

सञ्चार गृहः सम्पूर्ण सञ्चारकर्मीलाई 'एआई साक्षरता' र सिप प्रशिक्षण दिनुपर्ने।

समाजः शिक्षा, स्वास्थ्य लगायत अन्य क्षेत्रमा पनि एआईको जिम्मेवार प्रयोगको पैरवी गर्नुपर्ने।

NotebookLM